

**Справа «Кхан проти Сполученого Королівства»
(Khan v. United Kingdom 35394/97)**

У рішенні, ухваленому 12 травня 2000 року у справі «Кхан проти Сполученого Королівства», Суд одноголосно постановив, що:

- мало місце порушення ст. 8 Конвенції щодо права на повагу до приватного і сімейного життя;
- мало місце порушення ст. 13 Конвенції щодо права на ефективний засіб правового захисту;
- було порушено право заявника на справедливий судовий розгляд (ст. 6 Конвенції).

Відповідно до ст. 41 Конвенції Суд призначив заявнику 11 500 фунтів стерлінгів у відшкодування судових витрат (із вирахуванням 11 900,3 французьких франків, вже наданих Радою Європи у формі юридичної допомоги) та відхилив решту вимог заявника про справедливую сатисфакцію.

Обставини справи

Заявник, Султан Кхан, є громадянином Сполученого Королівства, народився у 1957 році і проживає зараз у Шефільді. Заявника було засуджено за торгівлю наркотиками. Вирок ґрунтувався на доказі, який був незаконно отриманий за допомогою прихованого підслуховуючого пристрою, встановленого поліцією. Апеляційна скарга пана Кхана була відхилена, на тій підставі, що хоча і мало місце незаконне втручання у його приватне життя, однак воно було обумовлено необхідністю доказування вчинення заявником тяжкого злочину.

Зміст рішення Суду

Заявник стверджував, що його права, закріплені ст. ст. 6, 8 і 13 Конвенції, було порушено.

Взявши до уваги свою прецедентну практику, Суд, насамперед, вирішив з'ясувати, чи відповідає втручання органів державної влади Сполученого Королівства вимогам, передбаченим у ч. 2 ст. 8 Конвенції. Проаналізувавши обставини справи, Суд встановив, що на момент прослуховування розмов заявника в Сполученому Королівстві не існувало законодавства, яке б врегульовувало питання використання прихованих підслуховуючих пристроїв. Рекомендації Міністерства внутрішніх справ, які стосувались цих питань, не були нормативно обов'язковими. Крім того, офіційно вони не публікувалися, а отже, громадськість не знала про їх існування. Таким чином, Суд дійшов висновку, що втручання органів державної влади у здійснення заявником його права на приватне і сімейне життя не було передбачено національним законодавством, як того вимагає ч. 2 ст. 8 Конвенції.

Отже, мало місце порушення ст. 8 Конвенції.

Суд зауважив, що вирішення питань про прийнятність доказів, зокрема незаконно отриманих, або винність заявника лежить поза межами його компетенції. Більше того, виходячи з своєї прецедентної практики, Суд не може дійти висновку про беззаперечну неприйнятність доказів, отриманих незаконним шляхом.

Розглядаючи питання про те, чи був судовий розгляд щодо заявника справедливий в цілому, Суд, поряд з іншими аспектами, звертав увагу і на спосіб отримання доказів, на яких ґрунтувався обвинувальний вирок. З цього приводу Суд відзначив, що прослуховування і запис розмов заявника не суперечили нормам національного законодавства, хоча і порушували положення ст. 8 Конвенції. Поряд з тим, Суд не міг не звернути увагу на той факт, що отримані записи були єдиним доказом проти заявника. У той же час, на думку Суду, відсутніми були підстави сумніватися у достовірності записів, а отже потреба підкріплювати цей доказ ще й іншими була відповідно меншою. Крім того, як впливає з матеріалів справи, заявник мав широкі можливості оспорювати як достовірність записів, так і їх використання судом в якості доказу. Заявник скористався своїми можливостями лише частково. Він оспорював законність використання записів в якості доказу під час провадження у судах першої та апеляційної інстанцій, а також у Палаті Лордів, однак не

піддавав сумніву достовірність записів. У кожному з вищеперелічених судових органів обговорювалося питання законності судового розгляду щодо заявника за умови визнання записів допустимим доказом, а також якою мірою відсутність законодавчого регулювання застосування прихованих підслуховуючих пристроїв впливає на вирішення цього питання.

Таким чином, Суд дійшов висновку, що вищезгадані національні суди, наділені відповідно до ст. 78 Закону про поліцію і докази у кримінальних справах (Police and Criminal Evidence Act) повноваженнями щодо вирішення питання про прийнятність доказів, усвідомлювали небезпеку, яку може становити необґрунтоване визнання доказів, отриманих незаконним шляхом, прийнятними. Беручи до уваги той факт, що суди Сполученого Королівства при прийнятті рішень враховували таку небезпеку, поряд з іншими обставинами справи, Суд вважав, що використання отриманих у результаті таємного прослуховування записів розмов заявника в якості доказу не суперечить, вимогам, які висуваються ч. 1 ст. 6 Конвенції щодо справедливого судового розгляду.

На думку Суду, жоден із засобів правового захисту, якими міг скористатися заявник при оскарженні відсутності законодавчого регулювання використання таємних прослуховуючих пристроїв, не відповідав одній з вимог, які висуваються ст. 13 Конвенції, а саме: такий засіб повинен передбачати право відповідного державного органу вирішувати скаргу заявника про порушення конвенційних положень по суті і надавати останньому адекватний захист від такого порушення.

Реферативний переклад з англійської мови та опрацювання рішення здійснено у Львівській лабораторії прав людини і громадянина НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування АПрН України О. О. Бекетовим, Р. М. Москалем, Н. П. Ничай, М. Ю. Пришляк, Т. І. Пашуком, М. Б. Рісним, А.-М. Я. Хом'як.